

Activitatea „Societății scriitorilor români” în Transilvania la început de secol XX

Andreea DĂNCILĂ¹

Lucrarea de față își propune să analizeze partitura transilvăneană de început de secol XX a Societății Scriitorilor Români, cea care avea să devină în 1949 Uniunea Scriitorilor din România. Activitatea acestei societăți se constituie într-un dificil demers de reconstituire în condițiile în care arhiva acesteia dispăre într-un incendiu în anul 1911, lăsând astfel o etapă esențială a acesteia, cea a proiectelor de început, fără șansa unei imagini mai bine conturate. Chiar și cu acest impediment, au apărut două monografii consacrate Societății Scriitorilor Români semnate de Teodor Vârgolici și Ion Munteanu². Acestea vor puncta însă, destul de inconsistent activitatea societății în Transilvania, insistând mai ales pe realizările din România.

Însă, Transilvania, ca parte a proiectului cultural al acestei asociații, reacțiile la ideea profesionalizării scriitorului transilvănean împreună cu polemicele generate de manifestările scriitorilor bucureșteni aici se constituie, credem noi, în aspecte deosebit de ofertante pentru sondarea antebelucului românesc.

La 28 aprilie 1908 avea loc la București prima adunare de constituire a Societății Scriitorilor Români³. Ideea unei societăți menite să coaguleze energiile oamenilor de litere nu era una nouă, tentative de acest gen fiind regăsite pe toată întinderea secolului al XIX-lea, de la acea “Societate literară” imaginată în 1827 de Dinicu Golescu și Ion Heliade Rădulescu, la “Asociația Literară a României” din 1848, la “Societatea Literară Română” din 1866 și până la “Academia Română”, ca să cităm doar câteva din exemplele clasice ce se înscriu în grila consacrată a asociaționismului cultural de factură autohtonă. Însă această inițiativă, cea de la începutul secolului XX, ieșea din grila unui asociaționism strict cultural, chiar dacă protagoniștii săi se recrutau din rândul oamenilor de litere, și intra sensibil pe făgașul unui tip de asociaționism profesional. Faptul devine cu atât mai încărcat de semnificație cu cât avem de-a face cu asumarea unei identități profesionale la scriitorii români, categorie extrem de flexibilă chiar și la începutul secolului, greu de localizat în structura societății și de circumscris între niște limite⁴, dar care încearcă acum să-și revendice un nou statut, încadrabil în nomenclatorul de meserii.

Această primă societate a scriitorilor proiectată în 1908 va eșua la puțin timp după constituire, dar va crea un cadru de dezbateră a chestiunii, mai ales în presă⁵, astfel că la 21 august 1909 ideea va fi reluată, prin înființarea unei societăți purtând același nume. Din comitetul central al societății vor face parte Mihail Sadoveanu ca președinte, Dimitrie Anghel ca vicepreședinte, Emil Gârleanu ca secretar-bibliotecar, Cincinat

1 Autoarea dorește să mulțumească pentru suportul financiar din programul co-finanțat de PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL PENTRU DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013, Contract POSDRU 6/1.5/S/4 – „STUDII DOCTORALE, FACTOR MAJOR DE DEZVOLTARE AL CERCETĂRILOR SOCIO-ECONOMICE ȘI UMANISTE”.

2 Teodor Vârgolici, *Istoricul Societății Scriitorilor Români*, GRAMAR, București, 2002; Ion Munteanu, *Istoricul Societăților Scriitorilor Români 1899-1949*, Ed. Eminescu, București, 1998.

3 Ea continua de fapt dezideratele Societății Române de Literatură și Artă, creată în 1904 și eșuată la puțin timp din cauza caracterului său mult prea eterogen. T. Vârgolici, *op. cit.*, p. 9.

4 Studiul de mare amploare al lui Liviu Malița, *Eu, scriitorul*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1997 tratează pe larg chestiunile ce țin de identificarea scriitorilor împreună cu limitele pe care orice definiție a acestui “grup social volatil” le suportă.

5 Victor Durnea, Gheorghe Hrimiuc-Toporaș, *Anchete literare în perioada 1890-1914*, Ed. Alfa, Iași, 2005. Se vor înregistra aici toate luările de poziție ale anchetei desfășurate în 1909 cu titlul “E nevoie de înființarea unei societăți a scriitorilor?” inițiate de redactorul “Minervei”, Vasile Săvel.

Pavelescu, Eugen Lovinescu –cenzori, Octavian Goga, Ilarie Chendi, Ștefan Octavian Iosif, Zaharia Bârsan, Ion Minulescu-membri. Celelalte personalități care au semnat procesul de constituire din acea zi și au devenit membri fondatori au fost: Ion Scurtu, Radu Rosetti, Garabet Ibrăileanu, Corneliu Moldovanu, Sextil Pușcariu, Ion Agârbiceanu, Maria Cunțan, Elena Farago și alții, însumând 47 de nume de scriitori⁶. Așa cum se poate observa din seria celor care consimt să facă parte din societate, aceasta se dorea a fi un organism deasupra școlilor și curentelor literare, încercând să propună o unificare a peisajului literar măcinat de numeroase tendințe polemice la începutul secolului. Totodată, se remarcă și absența personalităților-instituții, a numelor titrate ale perioadei, în componența societății. Faptul este justificabil într-o anumită măsură, dacă luăm în considerare atacurile virulente legate de apariția acestei societăți, pe care Nicolae Iorga le vehiculează. Acesta, alarmat de scopul clamat al societății, profesionalizarea scriitorului și de lipsa unei selecții riguroase, va întrezări în acest proces semnele unei “periculoase mercantilizări culturale”, ironizând în numeroase articole această inițiativă “*de a face literatură cum fac alții cizme*”⁷. Această rezervă inițială a scriitorilor consacrați față de societate va fi în timp depășită prin alăturarea lor din postura membrilor onorifici la lucrările societății. Cu toate acestea, nucleul dur al Societății Scriitorilor Români va rămâne în continuare cel format din tinerii care debutaseră cu maxim zece ani înainte de înființarea acesteia și care se bucurau de o oarecare recunoaștere și vizibilitate în breasla scriitoricească.

Statutele societății, adoptate în 1909, devin esențiale pentru înțelegerea acestui tip de demers, impregnat de idealismul începutului de drum, destul de derutant de tradus în practică.

Paragraful al doilea din Statutele Societății Scriitorilor Români stabilea drept scop al acesteia “*apărarea drepturilor și intereselor morale și materiale ale scriitorilor*”. Mijloacele de realizare ale acestui deziderat vor consta în conferințe, șezători literare, reprezentații dramatice, și serbări.

Paragraful următor disocia membrii societății în trei categorii: membri activi, de onoare și donatori. Orice scriitor român care voia să facă parte din rândul membrilor activi trebuia să prezinte actul de naționalitate română, lista operelor al căror autor este, adeziunea la statutele societății împreună cu o taxă de înscriere. Membru de onoare devine, în viziunea comitetului central al societății, “*orice persoană cu merite deosebite pentru literatura română*”.

Oricât de lipsite de niște coordonate stabile ar putea părea azi aceste statute, ele se constituie într-un indice de definire a scriitorului român la început de secol XX. După cum se observă, acesta era limitat de marca etnică și de calitatea sa de creator. Ultimul criteriu, lăsat complet necondiționat, face imposibilă orice selecție la acest nivel, lucru ce va fi aspru penalizat în dezbaterile vremii, societatea riscând să devină o asociație a “proletariatului scriitoricesc” în rândurile căreia pot intra de la Titu Maiorescu până la ultimul gazetar. De altfel, cu greu se poate vorbi de consens în ceea ce privește scopurile acestei societăți. Membrii săi o vedeau fie ca organism menit să “*întrețină cultul pentru creatorii literaturii noastre*”, “*să controleze educația masei*”⁸, fie ca “*întovărășire cu caracter economic*”⁹ sau ca “*societate care să aibă autoritatea necesară și mijloacele de a îndruma mișcarea literară*”¹⁰, sau ca “*organism oportun de dragul solidarizării breslei*”¹¹.

Deruta în ceea ce privește natura acestei societăți la limita culturalului cu profesionalul se continuă și în regulamentul de funcționare al acesteia, în care se precizează: “Pentru îndeplinirea scopurilor societății, membrii săi se obligă la o muncă solidară astfel: 1. dezvoltarea activității literare interne; 2. ținerea de conferințe sau lecturi publice; 3. apărarea și promovarea interesului și prestigiului societății. În schimb, societatea va căuta să apere drepturile scriitorilor față de editorii de literatură română și va căuta să stabilească legături avantajoase cu societăți literare și cu casele de editură din străinătate”¹².

Societatea Scriitorilor Români nu a beneficiat însă de o publicație constantă cu care să se identifice, deși revista *Cumpăna* apărută între 1909-1910, grupa majoritatea membrilor societății. S-a încercat în anii 1912 și

6 T.Vărgolici, *op. cit.*, p. 73.

7 V.Durnea, Gh.Hrimiuc-Toporaș, *op. cit.*, p. 227.

8 Ilarie Chendi, *O societate a scriitorilor români*, în *Noua Revistă Română*, 1909, nr. 17, p. 203.

9 Alexandru Dima, *Scrisori către Garabet Ibrăileanu*, vol. I, Editura pentru Literatură, București, 1966, p. 245.

10 Ion Gorun, *O societate literară*, în *Viața literară*, 1906, nr. 16, p. 2.

11 V.Durnea, *op. cit.*, răspunsul lui Eugen Lovinescu la ancheta menționată, p. 229.

12 T.Vărgolici, *op. cit.*, p. 24.

1913 scoaterea unui Almanah al societății, iar un Buletin al acesteia avea să apară abia în 1916, iar numărul următor abia în 1922.

Modalitatea de manifestare și legitimare în spațiul public a acestei societăți va consta în primul rând în organizarea de șezători în diferite colțuri de viață românească. Se începe timid cu București, Buzău, Câmpulung, Piatra-Neamț, pentru a se ajunge în numai doi ani de la înființare în zone, cu potențial sensibil să le spunem, în care mesajul societății putea căpăta alte valențe, ca Cernăuți, Sibiu, Arad.

Ideea unor manifestații ale Societății Scriitorilor Români în Transilvania a fost una vehiculată cu precădere de către presa culturală de nuanță "oțelită" de la Sibiu și Arad, care s-a și aflat de altfel în spatele invitațiilor concretizate în anul 1911. Contextul pe care societatea bucureșteană îl găsea în Transilvania era unul destul de tensionat, marcat de disensiunile dintre un grup al tinerilor scriitori "reformatori" și membrii titrați ai Partidului Național Român. Dialogul dintre scriitor și om politic pornit odată cu eșecul alegerilor parlamentare din 1910 și interesat să găsească responsabilii stării politice prezente, era dublat și de un conflict între generații, între două vârste politice și culturale diferite¹³. Imixtiunea scriitorilor în câmpul politic prin asumarea rolului de corp critic, se produce urmând un firesc al profilului literatului transilvănean, mult aplecat spre social și etic, obișnuit cu imaginea "educatorului" maselor, resimțind cu putere tentația intrării în cetate în condițiile în care, așa cum remarca și Leon Volovici a fi "numai scriitor" reprezenta o dezertare în plan civic¹⁴. De altfel, scriitorul dublat de redactor va reprezenta o tipologie consacrată în epocă, în condițiile în care jurnalismul era asumat de acești tineri drept o "anticameră a literaturii"¹⁵, presa reprezentând în același timp placa turnantă între literatură și politică.

Șezătoarea scriitorilor ținută la Sibiu în februarie 1911 va beneficia de umbrela *Luceafărului* sibian. La acest eveniment vor participa următorii scriitori din țară: Victor Eftimiu, Emil Gârleanu, Corneliu Moldovanu, Cincinat Pavelescu, Caton Theodorian, Dimitrie Nanu, Dinu Ramură, A.Mândru, care se vor întâlni cu numeroși reprezentanți ai intelectualității românești din Transilvania. Surprinde însă, la manifestările organizate de Societatea Scriitorilor Români în Bucovina și Transilvania, modificarea esențială de mesaj, comparativ cu ceea ce aceasta vehiculase în țară, respectiv trecerea în plan minimal a caracterului său profesional și potențarea aspectului cultural, cu conotații naționale, societatea erijându-se în instrument al unității culturale, venit în numele statului român. Nicăieri nu se face aluzie, în presă sau la șezătorile propriu-zise la faptul că avem de-a face cu un demers al unei societăți de apărare a intereselor unei categorii profesionale, gest simptomatic și pentru Cernăuți. Iată cum se exprima președintele de atunci al societății, Emil Gârleanu, cu ocazia vizitei la Sibiu: "*Nu cred că țara noastră poate face mai mult pentru unitatea culturală a tuturor românilor decât printr-aceasta legătura de la om la om, prin viu grai.[...] Scriitorii români se pot mândri, în ciuda tuturor mărunțiilor, ca prin șezătorile literare aduc un mare folos neamului românesc*"¹⁶. Aceasta schimbare de registru se face și pentru că, la nivel de priorități literare între cele două spații românești exista un defazaj. Dacă în Vechiul Regat, Mihail Sadoveanu își putea permite judecăți de genul: "*literatura a devenit o profesie*"¹⁷, justificând astfel existența Societății Scriitorilor Români, asemenea abordări ar fi reprezentat pentru spațiul cultural transilvănean o profanare a unui statut receptat în termeni militanți, cel al scriitorului. De altfel, același spațiu transilvănean se dovedea destul de rezervat, cu câțiva ani înainte, până chiar și la ideea organizării unui Congres al Ziaristilor, pregătit în 1908, când unele spirite inflamate vor întrezări în spatele acestei organizări o abdicare de la "misia sacră" ce trebuia să însoțească scrisul acestuia și o intrare în mercantilism prin aceasta profesionalizare a unei funcții¹⁸, cea a gazetarului, asemănătoare uneori, așa cum arătam mai sus, până la identificare cu aceea a scriitorului în spațiul transilvănean. O profesionalizare a scriitorului în Transilvania nici nu putea fi imaginată, atâta vreme cât ipostaza cărturarului prin excelență aici nu era alta decât cea a tribunului cu alură mesianică, ce reușea să împace literatura cu politica, prin permanentul recurs la o morală, ce-l făcea să vadă lucrurile în termenii de datorie și responsabilitate.¹⁶

13 Articolul lui Octavian Goga, "Părinți și fii" apărut în *Tribuna* din 1910, 13\26 octombrie, nr. 220, p. 2 este ilustrativ pentru genul de argumentație de care uzează tinerii scriitori transilvăneni.

14 Leon Volovici, *Apariția scriitorului în cultura română*, ed. a II a, Curtea Veche, București, 2004, p. 21.

15 Octavian Goga, *Literatura militantă*, în *Țara noastră*, an IV, nr. 48, 2 dec. 1923, p. 1522.

16 Emil Gârleanu, *Șezătorile literare*, în *Românul*, an I, nr. 82, p. 3.

17 Al.Dima, *op. cit.*, p. 245.

18 *Congresul ziaristilor noștri*, în *Țara noastră*, 1908, nr. 16, p. 148.

19 L.Malița, *op. cit.*, p. 52.

Revenind la activitatea concretă a scriitorilor din țară, la Sibiu, aceștia vor susține momentele artistice din cadrul șezătorii proiectate pe 20 februarie / 5 martie în fața unui public numeros, format din câteva sute de persoane. Manifestarea aceasta este receptată în Transilvania ca un eveniment cultural remarcabil, amfitrionii locului, Octavian Goga, Octavian Tăslăuanu, Ion Agârbiceanu, Onisifor Ghibu, Maria Cunțan reușind, împreună cu colegii din țară, să deturneze scopul profesional al societății către: “năzuința de a se uni românii culturalicește”[...]”să răspândească în toate colțurile de pământ românesc gustul cititului și să ațâțe în sufletul păturilor culte o trezire, către o viață nouă, națională, a cărei primă manifestare să fie o deosebită luare aminte pentru scriitori”²⁰.

Aceasta șezătoare trebuie valorizată și prin faptul ca ea se constituie într-un eveniment inedit, participarea unor personalități culturale din țară care să poată în fața unui public numeros să-și prezinte propriile creații, reprezentând în acel context, un fapt aproape singular. Se poate chiar avansa ipoteza unei strategii, în ce privește marca profesionalului, ce definea în țară societatea, funcționând ca paravan pentru propaganda cultural-națională, care, se putea realiza astfel cu girul autorităților.

Reacții după șezătorea de la Sibiu nu vor întârzia să apară, Ion Agârbiceanu lansând imediat invitația organizării unor astfel de manifestări, cu concursul scriitorilor din țară în fiecare centru românesc din Transilvania (de altfel, la Caransebeș, intelectualitatea locală a și preluat ideea, organizând numai în decursul anului 1911, 6 astfel de șezători). Soluțiile de acest tip, ale unei “haiducii culturale” cu concursul scriitorilor veneau pe un fond mai vechi în Transilvania, asociaționismul promovat de ASTRA fiind foarte receptiv la astfel de idei.

Ecoul deosebit produs de șezătorea de la Sibiu anunța încă de atunci o continuare a acestui gen de demers în Transilvania. De aceasta dată, centrul în care urmau să aibă loc manifestările avea să fie Aradul. Dacă la prima vizită, Societatea Scriitorilor Români venea la invitația revistei *Luceafărul*, de această dată, se pare că rolul gazdei a fost asumat de cei de la *Tribuna* arădeană. Se poate deci constata, așa cum menționam mai sus, o deschidere a “oțelismului”, prin cele două bastioane ale sale, către aprofundarea relațiilor cu Societatea Scriitorilor Români prin aceste “*infusiuni culturale în formă nepretențioasă*” cum au fost numite șezătorile.

Evident, tentativele de confiscare a manifestărilor de către “disidența Comitetului Executiv al Partidului National Român” cum era denumită *Tribuna*, nu puteau rămâne nepenalizate de către organul de presă menit să discrediteze rebeliunea tinerilor oțeliți, nou înființatul *Românul* de la Arad.

Societatea Scriitorilor Români intra astfel în lupta politică internă a Transilvaniei, ale cărei realități polemice se pare că nu le intuise. Ziarul *Românul* va cere membrilor P.N.R. să refuze participarea la manifestările organizate de Societatea Scriitorilor Români, resimțită ca un corp intrus în chestiunile interne ale Transilvaniei, exploatat fără milă de Sever Bocu și compania, în vederea legitimării publice și însușirii frauduloase de capital simbolic. Fără îndoială, șezătorile au reprezentat și o formulă de consacrare a unui tip ce se impune tot mai activ pe scena publică transilvăneană, scriitorul, un prilej de solidarizare în interiorul breslei și o strategie de asigurare a unui ascendent public asupra oamenilor politici, prin vehicularea ideii că o propagandă culturală insistentă e mai eficientă decât un discurs în parlamentul budapestan²¹.

Prin verdictul dat cu această ocazie: “*scriitorul nu are a se ocupa cu politica*”, *Românul*, prin scrisul lui Vasile Goldiș, realiza un atac dublu, atât pentru disidența internă, ale cărei vârfuri de lance erau scriitorii, cât și pentru eventualele imixtiuni ale celor din București. Văzând în șezătoare o “demonstrație politică”, același ziar consemna: “*Dorim să-i vedem pe scriitorii din România cât mai des în mijlocul nostru, dar tot atunci dorim ca venirea lor în mijlocul nostru să se facă exclusiv în scopuri culturale și nicidecum politice*”²². Polemica iscată avea să crească în temperatură în momentul când un colaborator al *Românului* de talia lui Ion Luca Caragiale îi va riposta lui Vasile Goldiș astfel: “*De ce v-ar părea ciudat și inadmisibil să-i treacă prin minte unui scriitor român, că ar face o faptă bună încercând a vă ajuta în străduințele dumneavoastră după puterile lui fie cât de slabe?*”²³. Acest episod este simptomatic pentru modul în care politicul devine în Transilvania filtru de interpretare a faptului cultural, cele două câmpuri, cultural și politic, fuzionând, uneori până la suprapunere. Este o perioadă care consacră intense transferuri între spațiul politic și cel cultural, intelectualizarea spațiului

20 Dinu Ramură, *Scriitorii români din Regat peste munți*, în *Tribuna*, 1911, nr. 66, p. 1.

21 Octavian Goga, *Ce e Tribuna zilelor noastre?* în *Tribuna* 24mar./16iun. 1911, nr. 112, p. 1.

22 *Nota redacției*, în *Românul*, 14\27 aprilie 1911, nr. 82.

23 I.I.Caragiale, *Scrisoare și răspuns*, în *Românul*, nr. 94, 1911, p. 3.

populat de politicieni producând, așa cum demonstrează și Marius Lazar, fenomenul complementar al politizării celui cultural²⁴.

Membrii Societății Scriitorilor Români care și-au anunțat prezența la Arad, Ion Gorun, Alexandru Brătescu Voinești, Ștefan Octavian Iosif, Cincinat Pavelescu, Victor Eftimiu, Zaharia Bârsan, Dimitrie Nanu, Haralamb Lecca, Dinu Ramură, Ion Minulescu, Cornel Moldovanu vor protesta deschis într-o declarație comună, renunțând la decizia inițială de anulare a șezătorii: *“Am fost dureros surprinși că un ziar românesc a interpretat cu totul greșit această acțiune a noastră menită a sluji interesele superioare ale culturii române, coborând-o până la nivelul scăzut al unor lupte personale”*²⁵.

Cu tot acest incident, cifrele de participare la acest eveniment, vehiculate de presa vremii, se apropie de o mie, mobilizarea de care a beneficiat vizita societății bucureștene fiind considerabilă: în fiecare gară, scriitorii români erau așteptați de elita locală în urale și cântece. Ajunși la Arad, scriitorii vor fi întâmpinați de gazdele Octavian Goga, Ioan Lupaș, Roman Ciorogariu, Sever Bocu, Ion Agârbiceanu, Alexandru Ciura, Silviu Dragomir, dar și de alți intelectuali veniți de la Sibiu, Blaj, Oraștie, Timișoara, Brad. Programul șezătorii, asemănător cu cel de la Sibiu, va consta în discursuri de întâmpinare, pregătirea unui moment artistic, recitarea de poezii sau citirea unor schițe. Scriitorii din țară pregătesc astfel și un nou teren de desfășurare a cărții românești în Transilvania, câștigând, așa cum lasă să se întrevadă presa vremii, un număr considerabil de cititori, dar și de noi membri²⁶.

Ziua fixată pentru șezătoare, 29 aprilie, coincidea, la Arad cu întâlnirea sinoadelor eparhiale. Everfescenta creată în oraș de venirea scriitorilor și interesul manifestat față de aceștia nu au putut fi trecute cu vederea de către cărmuitorii bisericești care, în cadrul ședinței sinodale vor insista asupra rolului pe care intelectualii sunt datori să și-l asume, sugestiv surprins în expresia *“apostolatului cultural”*²⁷.

Evident, activitatea Societății Scriitorilor Români în Transilvania nu se va opri la cele două manifestări analizate, ea continuând să lucreze și după 1911 în vederea realizării unei rețele de canale de transmisie culturală (între Bucovina, Basarabia, Transilvania, Macedonia, Serbia,) mijlocite de scriitori: *“societatea trebuie să recucerească teritoriile străine de cultura românească din Bucovina, Basarabia, Transilvania, Macedonia, Serbia pentru ca idealul Daco-României să fie împlinit. Fără a schimba granițele politice ale României, granițele ei culturale vor cuprinde o întindere îndoită decât cea de astăzi”*²⁸. Societatea va contribui astfel la consolidarea, recunoașterea publică a statutului scriitorului și configurarea lui în spațiul românesc al începutului de secol ca actant de prima linie.

Vizitele Societății Scriitorilor Români în Transilvania pot fi considerate și ca studii de caz pentru modul în care se realizează așezarea faptului cultural într-o societate impregnată de politic. Ele sugerează în același timp și dilemele identității profesionale ale scriitorilor transilvăneni, sfâșiați între drumul către turnul de fildeș și cetate.

Concluzionând, asociaționismul în varianta propusă de Societatea Scriitorilor Români trebuie înțeles prin necesarul recurs la grila timpului său, într-o perpetuă modelare a mizelor sale, reconfigurat la fiecare nouă provocare a prezentului și tocmai de aceea autentic în exprimările sale.

The Activity of The “Romanian Writers’ Society” in Transylvania at the Beginning of the 20th Century (Abstract)

The activity of the Romanian Writers’ Society in Transylvania at the beginning of the 20th century

This paper aims to analyze the Transylvanian sequence of the Romanian Writers’ Society at the beginning of the 20th century, Society that turned in 1949 into the Writers’ Union of Romania. Transylvania as part of the

24 Marius Lazăr, *Paradoxuri ale modernizării*, Limes, Cluj-Napoca, 2002, p. 155.

25 *Declarație*, în *Tribuna*, 1911, nr. 85, p. 3.

26 *Scriitorii români la Arad* în *Tribuna*, 1911, nr. 85, p. 1.

27 *În preajma sinoadelor eparhiale* în *Tribuna*, 1911, nr. 84, p. 1.

28 *Șezătoarea scriitorilor*, în *Tribuna*, 1911, nr. 86, p. 1.

cultural project of this cultural society, the way this organism is received in Transylvania, the debates born around its manifestations; the stake of the professionalization of the writer constitute interesting aspects for the research of the romanian cultural pre-war period. The two important celebrations in which this society is involved in Sibiu and Arad in 1911 represented events with a broad echo and implications not only in the literary field, but also in the political one.

Subsidiary, our presentation concerns the professional identity dilemmas of the Transylvanian writers at the beginning of the 20th century.